

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 2 2 1 7 0 1 1 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

Izpitna pola 2

Petek, 3. junij 2022 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalo in ravnilo.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogu je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 3 prazne.

M 2 2 1 7 0 1 1 2 0 2

3/20

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

1. naloga: Reprodukcija

Danes le izjemoma najdemo v naravi dobrine, s katerimi lahko zadovoljimo svoje potrebe. Tako rekoč vse dobrine prihajajo iz proizvodnje.

1.1. Producija je prva faza gospodarskega procesa.

- Navedite preostale faze tako, kot si sledijo v gospodarskem procesu.

(1)

- Reprodukcija je proces proizvodnje dobrin, ki se ves čas ponavljajo. Pojasnite, zakaj

(1)
(2 točki)

1.2. Podjetja potrebujejo za proizvodnjo različne proizvodne dejavnike, ki jih kupujejo na trgu. Z njihovo uporabo v proizvodnji nastajajo stroški.

Dopolnite preglednico s proizvodnimi dejavniki in vsakem proizvodnjem dejavniku določite njegov strošek.

Proizvodni dejavnik	Strošek
delovna sredstva	
	materialni stroški

(2 točki)

- 1.3. V podjetju Svinčnik, d. o. o., je 20 zaposlenih. V podjetju proizvajajo različna pisala, barvice in flomastre. Lani so proizvedli 12.000 nalivnih peres. Povprečni stroški proizvodnje enega nalivnega peresa so znašali 5,30 EUR, na trgu so vsa nalivna peresa prodali po ceni 6,80 EUR za kos.

- Izračunajte produktivnost dela podjetja Svinčnik, d. o. o., pri proizvodnji nalivnih peres. Pri rezultatu zapišite merske enote.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Izračunajte ekonomičnost poslovanja podjetja Svinčnik, d. o. o., pri proizvodnji nalivnih peres. Rezultat zaokrožite na dve decimalni mesti.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Dopolnite trditvi.

V podjetju Svinčnik, d. o. o., so letos povečali produktivnost dela za 5 %.

Izračunali so, da se bodo zaradi večje produktivnosti dela **povprečni stroški** proizvodnje nalivnih peres zmanjšali za 5,66 %, na EUR.

(1)

Ekonomičnost podjetja bo enaka, če bodo po povečanju produktivnosti dela nalinva peresa na trgu prodajali po EUR za kos.

(1)
(4 točke)

1.4. V podjetju Svinčnik, d. o. o., so se odločili, da bodo investirali v razširitev proizvodnje.

- Preglednico dopolnite s primerom za lasten in tuj vir financiranja novih investicij.

Lasten vir	Tuj vir

(1)

- Opišite lasten vir financiranja nove investicije.

(1)
(2 točki)

7/20

Prazna stran

OBRNITE LIST.

2. naloga: Produkcijska funkcija

Vsako podjetje mora poskrbeti za to, da čim popolneje izkoristi vse proizvodne dejavnike na najboljši možen način.

2.1. Opredelite produkcijsko funkciju.

(1 točka)

2.2. Marko je lastnik podjetja Skiro, d. o. o. V proizvodnji električnih skirojev uporabljajo različne proizvodne dejavnike. V kratkem roku so nekateri proizvodni dejavniki fiksni, drugi variabilni.

- Dopolnite preglednico tako, da navedete po en **konkretni primer** vsakega proizvodnega dejavnika v podjetju Skiro, d. o. o.

Fiksni proizvodni dejavnik	
Variabilni proizvodni dejavnik	

(1)

- Preglednica prikazuje obseg proizvodnje električnih skirojev pri različnem številu zaposlenih delavcev v kratkem obdobju.

Število delavcev	0	1	2	3	4	5	6	7
Celotni proizvod (TP)	0	300	800	1.200	1.500	1.700	1.700	1.600

Uporabite podatke v preglednici in dopolnite trditve oziroma podčrtaite pravilni navedbi

Mein produkt pryega delayca je 300 skirojey, mein produkt petega delayca je

skirojey.

(1)

Povprečni produkt treh delavcev je skrojev.

(1)

Mein produkt sedmega delavca je **pozitiven** / **negativen** kar pomeni da je sedmega

delavca smiselno / nesmiselno zaposliti

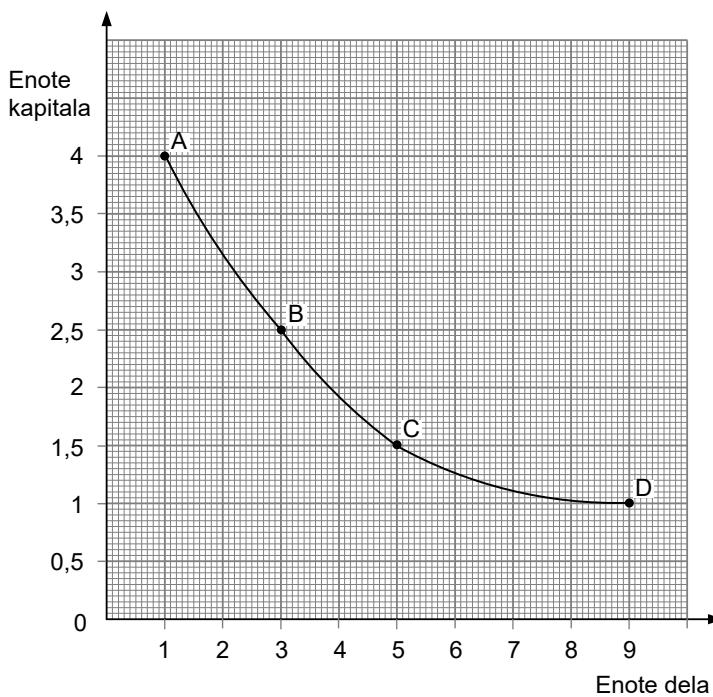
(1)

Ekonomsko zakonitost, ki se pojavi v podjetju Skiro, d. o. o., ob povečevanju števila delavcev, imenujemo

(1)
(5 točk)

- 2.3. Marko razmišlja, da bi v proizvodnji električnih skirojev posodobil tehnologijo. Izračunal je, da ga enota dela stane 2.300 EUR in enota kapitala 4.300 EUR. Slika prikazuje nekatere možne kombinacije dela in kapitala pri proizvodnji 1.200 električnih skirojev.

- Krivulja, ki jo prikazuje slika, se imenuje _____ . (1)
- Analizirajte sliko in dopolnite trditve.

Podjetje Skiro, d. o. o., bi imelo najnižje stroške dela v kombinaciji _____ in najnižje stroške kapitala v kombinaciji _____ .
(1)

Proizvodni stroški v proizvodnji 1.200 skirojev so najnižji v kombinaciji _____ in znašajo _____ EUR.
(1)

Tehnična opremljenost dela v podjetju Skiro, d. o. o., bi bila največja v kombinaciji _____ .

Utemeljite:

(1)
(4 točke)

3. naloga: Trg, konkurenca in ponudba

Živimo v tržni družbi, kar pomeni povezavo tržnega gospodarstva s pravno in politično ureditvijo države, sistemi vrednot in civilno družbo. Gospodarski osebki, ki na trgu prodajajo blago, pomenijo ponudbo.

- 3.1. Navedite tri dejavnike ponudbe.

(1 točka)

- 3.2. Ponudniki prodajajo izdelke in storitve na trgu. Podčrtajte pravilni navedbi.

- Ponudniki, ki ponujajo istovrstne izdelke, so:

kooperanti / konkurenti / kupci

(1)

- Krivulja tržne ponudbe je **konstantna / padajoča / naraščajoča**.

(1)
(2 točki)

- 3.3. Na slovenskem trgu prodaja čevlje domače podjetje Sandalček in nekaj tujih proizvajalcev. Preglednica prikazuje obseg ponudbe različnih ponudnikov pri danih cenah.

Podjetje \ Cena	20 EUR	40 EUR	60 EUR	80 EUR
podjetje Sandalček	1.000		3.000	5.500
podjetje Scarpa		2.000	4.500	9.000
podjetje Schuh	0	0		13.500
podjetje Zapato	500	1.200	2.000	3.400
TRŽNA PONUDBA	1.500	5.000	19.500	

- Dopolnite preglednico tako, da izračunate manjkajoče količine.

(1)

- Dopolnite trditvi in podčrtajte pravilno navedbo.

Podjetje Scarpa bo pri ceni 80 EUR za par čevljev ustvarilo _____ EUR prihodka.

Celotni stroški podjetja Sandalček pri količini 3.000 parov čevljev znašajo 135.000 EUR,

zato bo podjetje doseglo **dobiček / izgubo** v višini _____ EUR.

(2)

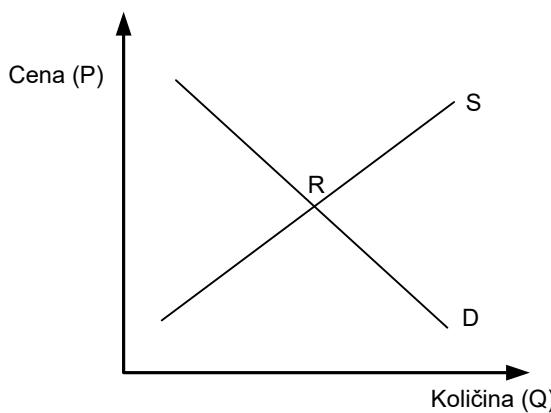
- Pojasnite, zakaj podjetje Schuh ne ponuja čevljev za 20 ali 40 EUR za par.

(1)
(4 točke)

- 3.4. Podjetja želijo, da se njihovi izdelki razlikujejo od izdelkov tekmecev. Navedite vsaj tri načine, kako lahko podjetje Sandalček diferencira svoje izdelke v primerjavi s konkurenti.

(1 točka)

- 3.5. Slika prikazuje trg čevljev.

- Potres v Italiji je uničil proizvodno halo podjetja Scarpa. Na sliki s črtkano črto vrišite spremembo, ki jo bo povzročil potres.

(1)

- Pojasnite, kako sta se zaradi spremembe na trgu čevljev spremenili ravovesna cena in ravovesna količina.

(1)
(2 točki)

4. naloga: Plače in dobiček

Ko podjetje proda proizvedene izdelke ali storitve, ustvari prihodek. Razporedi ga za pokritje posameznih proizvodnih stroškov.

4.1. Razdelitev je faza, v kateri se določa delež posameznika.

- Podčrtajte pravilno navedbo in dopolnite trditve.

Plačo prejme tisti, ki **je lastnik** / **ni lastnik** proizvodnih sredstev.

Plača je za podjetje _____, za zaposlenega pa je plača

(2)

- Plače se obračunavajo različno. Če je zaposleni v podjetju plačan od količine proizvodov, ki jih naredi v določenem času, prejme _____ plačo.
Če je zaposleni v podjetju plačan po času, ki ga prebije v podjetju, prejme
plačo.

(1)
(3 točke)

4.2. Podjetje Tačka, d. o. o., proizvaja pripomočke in opremo za hišne ljubljenčke. Podjetje ima 440.000 EUR kapitala in 5 zaposlenih. Lani je bila letna bruto plača zaposlenega 22.800 EUR, letni stroški porabe surovin in energije so znašali 168.000 EUR, letni stroški obrabe strojev pa 33.600 EUR.

Lani so s proizvodnjo in prodajo ustvarili 377.000 EUR prihodka.

- Izračunaite celotne proizvodne stroške, ki jih je imelo podjetje Tačka, d. o. o., v lanskem letu.

Izračun:

Resultat: EUR

(1)

- Izračunajte višino letnega dobička, ki ga je podjetje Tačka, d. o. o., ustvarilo lani.

Izračun:

Rezultat: _____ EUR

(1)
(2 točki)

4.3. Ena od ekonomskih funkcij dobička je merilo uspešnosti poslovanja, ki ga prikažemo s profitno mero. V podjetju Tačka, d. o. o., so izračunali, da je bila profitna mera ali donosnost njihovega podjetja lani 14 %.

- Navedite, koliko donosa je ustvaril lastnik podjetja na 1 EUR vloženega kapitala?

_____ (1)

- Navedite še eno od preostalih dveh ekonomskih funkcij dobička.

_____ (1)
(2 točki)

4.4. Letos so v podjetju Tačka, d. o. o., zaposlenim zvišali plače.

- Navedite, kako bo ob istem obsegu proizvodnje in prihodka dvig plač vplival na višino dobička.

(1)

- Izračunajte, za koliko odstotkov so se spremenile realne plače zaposlenih, če so se letos nominalne plače zvišale za 3 %, cene živiljenjskih potrebščin pa so se zvišale za 7 %. Rezultat zaokrožite na dve decimalni mesti.

Izračun:

Resultat:

(1)

- Analizirajte rezultat, podčrtajte pravilno navedbo in dopolnite trditev.

Zaradi povečanja plač in cen dobrin se je kupna moč zaposlenih povečala / zmanjšala,

ker

(1)
(3 točke)

5. naloga: Podjetništvo in podjetniška konkurenca

Leta 2016 je bilo gospodarstvo EU-28 sestavljeno iz skoraj 27 milijonov aktivnih podjetij z okoli 150 milijoni zaposlenih.

(Vir: povzeto po https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Business_demography_statistics.
Pridobljeno: 12. 10. 2019.)

- 5.1. Korporacija je ena od pogostejših organizacijskih oblik sodobnih podjetij. Navedite in pojasnite dve izmed temeljnih značilnosti korporacij.

(2 točki)

- 5.2. Nastajanje velikih podjetij je v 20. stoletju ustvarilo razmere za monopolizacijo gospodarstva. Navedite tri ovire za vstop podjetij v panogo in eno po izbiri pojasnite.

Navedba ovir: _____

(1)

Pojasnilo ovira: _____

(1)
(2 točki)

- 5.3. Cenovno konkurenco so v sodobnem svetu nadomestile nove oblike konkurence. Navedite tri oblike nove konkurence in eno obliko po izbiri pojasnite.

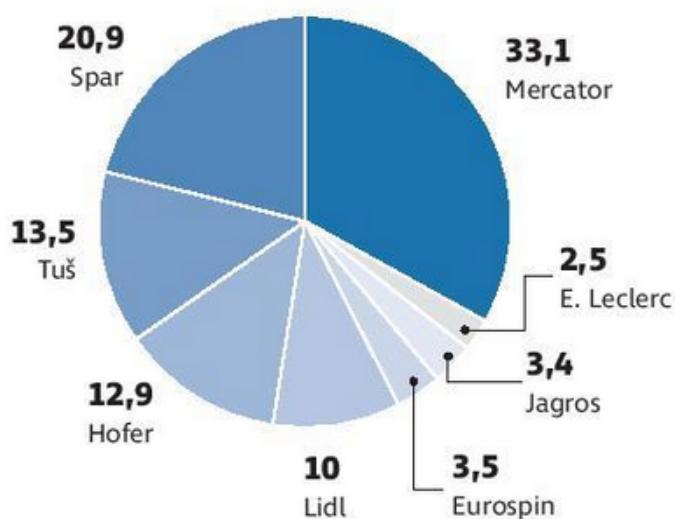
Navedba oblik: _____

(1)

Pojasnilo oblike: _____

(1)
(2 točki)

- 5.4. Slika prikazuje tržne deleže trgovcev z izdelki za vsakdanjo rabo v Sloveniji v letu 2017 v odstotkih.

(Vir: povzeto po <https://svetkapitala.delo.si/ikonomija/kdo-lahko-ustavi-pohod-diskontnih-trgovcev-141922>. Pridobljeno: 12. 10. 2019.)

- Podčrtajte pravilni navedbi in dopolnite trditvi.

Z analizo tržnega deleža trgovcev z izdelki za vsakdanjo rabo v Sloveniji ugotovimo:

Mercator **je** / **ni** dominantno podjetje, saj _____

(1)

- Stopnjo monopolne moči v panogi izrazimo s koncentracijo proizvodnje. Na trgu z izdelki za vsakdanjo rabo je koncentracija _____ %, kar pomeni, da gre za

čvrst
oligopol

ohlapen
oligopol

ni
oligopola

(2)
(3 točke)

- 5.5. Poslovni sistem Mercator, d. d., je leta 2000 odprl prvo prodajalno v Bosni in Hercegovini, danes pa je v okviru odvisne družbe Mercator BH, d. o. o., tam odprtih že več kot sedemdeset prodajaln. Utemeljite en razlog za širitev poslovnega sistema Mercator, d. d., na trg Bosne in Hercegovine, pri tem pa upoštevajte, da za širitev niso bili odločilni stroški delovne sile.

Utemeljitev: _____

(1 točka)

6. naloga: Ekonomika politika

6.1. Ekonomika politika je organizirana akcija nosilcev ekonomike politike, ki poskušajo s pomočjo sredstev ali instrumentov doseči najpomembnejše ekonomike cilje.

- Navedite nosilce ekonomike politike.

(1)

- Dopolnite preglednico in vpišite primer cilja posamezne vrste ekonomike politike oziroma ustrezeno vrsto ekonomike politike za naveden cilj.

Vrste ekonomiskih politik	Cilji
	stabilne cene
fiskalna politika	
zunanjetrgovinska in tečajna politika	

(2)

- Nosilci ekonomike politike za doseg svojih ciljev uporabljajo različne ukrepe. S križci razvrstite navedene ukrepe med ustrezeno ekonomike politike.

Ukrep	Fiskalna politika	Monetarna politika	Zunanjetrgovinska in tečajna politika
nakup državnih obveznic			
subvencije za dijaško prehrano			
povečanje mednarodnih denarnih rezerv			
uvedba novega davka na premoženje			
zmanjšanje obveznih rezerv			
strogi predpisi pri uvozu ekološko pridelanih živil			

(3)
(6 točk)

- 6.2. Fiskalna politika za svoje delovanje v Sloveniji uporablja štiri blagajne. Navedite javnofinančne blagajne, v katere se stekajo javnofinančni prihodki.

(1 točka)

- 6.3. Država Dalija je odpravila carine za uvoz tekstilnih izdelkov, kar je povzročilo, da so uvoženi tekstilni izdelki cenejši od domačih.

Analizirajte posledice odprave carin. Podčrtajte pravilne navedbe in dopolnite trditvi.

Prihodki od carin v državnem proračunu države Dalije so se **povečali** / **zmanjšali**.

(1)

Količina uvoza tekstilnih izdelkov se je zaradi odprave carin _____,

zato lahko pričakujemo, da se bo domača proizvodnja **povečala** / **zmanjšala**.

(1)

Ker so se cene tekstilnih izdelkov na domačem trgu **znižale** / **zvišale**,

se je obseg domače potrošnje verjetno _____.

(1)
(3 točke)

Prazna stran